

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 44/1996 vp

Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Eduskunta on 20 päivänä marraskuuta 1996 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi edellä tarkoitetun hallituksen esityksen 225/1996 vp.

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä myös eduskunnan samana päivänä valiokuntaan lähettämän ed. Hassin ym. lakialoitteen 69/1996 vp laiksi energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti ympäristövaliokunta on antanut hallituksen esityksestä ja lakialoitteesta lausunnon, joka on tämän mietinnön liitteenä.

Valtiovarainvaliokunnan asettamassa verojaostossa, joka on valmistellut mietinnön valiokuntaa varten ovat olleet kuultavina valtiovarainministeri Sauli Niinistö, finanssineuvos Gustav Teir ja vanhempi finanssisihteeri Irmeli Virtaranta valtiovarainministeriöstä, kauppa- ja teollisuusministeri Antti Kalliomäki ja teollisuusneuvos Juha Kekkonen kauppa- ja teollisuusministeriöstä, ylijohtaja Markku Nurmi ympäristöministeriöstä, erikoistutkija Pekka Tiainen työministeriöstä, ylitarkastaja Pirkko Kovanen tulihallituksesta, apulaisjohtaja Juhani Jokinen Kilpailuvirastosta, tutkimusjohtaja Mikko Kara Valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta, professori Matti Palo Metsäntutkimuslaitoksesta, osastopäällikkö Pertti Salminen ja osastopäällikkö Risto Lähdevuori Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitosta, johtaja Risto Suominen Suomen Yrittäjät ry:stä, osastopäällikkö Hannele Ranta-Lassila Keskuskauppakamarista, toimitusjohtaja Raimo Sopo Turveteollisuusliitosta, toimitusjohtaja Jaakko Tusa Öljyalan Keskusliitosta, toimitusjohtaja Heikki Koivisto Suomen Kaukolämpö Oy:stä, toimitusjohtaja Juha Naukkarinen Sähköenergialiitosta, toimitusjohtaja Harry Viheriävaara Sähkövaltuuskunnasta, jaostopäällikkö Ilpo Mattila Maa- ja Metsätaloustuottajain Keskusliitosta, EU-harjoittelija Kristian Westerholm Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbundista, toiminnanjohtaja

Ismo Ojala Kauppapuutarhaliitosta, toimitusjohtaja Matti Peltola Turve- ja metsäkoneurakoitsijain liitosta, johtaja Markku Koponen Palvelutyönantajat ry:stä, erikoistutkija Jyrki Luukkanen ja tutkija Jarmo Vehmas Suomen luonnonsuojeluliitosta, toimialajohtaja Seppo Sanki-aho Vapo Oy:stä, sektoripäällikkö Hannu Helminen Imatran Voima Oy:stä, osastopäällikkö Timo Leppänen Etelä-Savon energia Oy:stä, toimitusjohtaja Tapani Kurkela Oulun energia Oy:stä, diplomi-insinööri Arto Ahonen Hämeen Sähkö Oy:stä, myyntijohtaja Jan Forsbom Sähköpörssi Oy:stä, kehitysjohtaja Erik Mälkki Vattenfall Oy:stä, energijohtaja Timo Koivuniemi Enso Oy:stä ja tekniikan lisensiaatti Erkki Rissanen.

Kirjallisen lausunnon ovat toimittaneet Oulun työvoimapiiri, Neste Oy, apulaisprofessori Markku Ollikainen, professori Pentti Hakkila ja Matti Erjala Erjalan kartanosta.

Hallitus esittää energiaverojärjestelmää muutettavaksi siten, että sähkön energialähteiden verottamisesta luovutaan ja siirrytään lopputuotteen eli sähkön verottamiseen. Sähkön tuotanto- polttoaineiden verottamisesta siten luovuttaisiin. Lämmön tuotannon polttoaineista kannettaisiin edelleen veroa.

Sähkövero olisi esityksen mukaan valmisteverotyypinen vero, joka porrastettaisiin alempaan ja korkeampaan veroportaaseen. Alempaa veroa suorittaisivat teollisuus ja ammattimaiset kasvi- huoneviljelijät edellyttäen, että sanottuun tarkoitukseen menevä sähkö voidaan erikseen mitata. Korkeampaa veroa suorittaisivat kaikki muut tahot eli muun muassa kotitaloudet, palvelualat, maatalous ja julkinen sektori.

Sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteveroa koskevan lakiehdotuksen mukaan sähköveron verovelvollisena olisi pääsääntöisesti verkon haltija sekä lisäksi voimalaitos tuottamastaan, omaan tai toisen käyttöön tulevasta sähköstä silloin, kun sitä ei siirretä verkkoon. Pienimuotoiselle voimantuotannolle myönnettäisiin veroa

vastaava tuki kolmen vuoden ajaksi lain voimaantulosta.

Lämmön tuotannon polttoaineiden energiasällön mukaan määräytyvästä energiavero-osuudesta ehdotetaan luovuttavaksi ja siirryttäväksi määräämään vero pelkästään energialähteen hiilisällön perusteella. Vero ehdotetaan samalla korotettavaksi lähes kaksinkertaiseksi eli 70 mk hiilidioksiditonnilta.

Maakaasulle myönnettyä 50 %:n veronalennusta ehdotetaan jatkettavaksi nykyisen lain mukaisesti vuoden 1997 loppuun. Turpeesta ehdotetaan kannettavaksi veroa, jonka perusteena olisi 11 mk hiilidioksiditonnilta.

Kevyen ja raskaan polttoöljyn hiilidioksidisuutta ehdotetaan korotettavaksi muiden polttoaineiden tapaan. Raskaalta polttoöljyltä ehdotetaan poistettavaksi perusvero. Kevyen polttoöljyn korotusta vastaava vero ehdotetaan palautettavaksi ammattimaisille kasviuoneviljelijöille.

Liikennepolttoaineiden verotusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että hiilidioksidisuus otettaisiin huomioon lisäveron määrässä. Koska tarkoituksena ei ole korottaa liikennepolttoaineiden kokonaisverorasitusta, niiden perusveroa ehdotetaan vähennettäväksi vastaavalla määrällä.

Yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa lämmön tuotannon polttoaineita ehdotetaan verotettavaksi kuten erillisessä lämpökeskuksessa 95 prosentin hyötysuhteella.

Huoltovarmuusmaksu ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan nestemäisten polttoaineiden lisäksi myös sähköä, kivihiiltä ja maakaasua.

Suomen Euroopan unionin neuvostolta saama poikkeus jättää verottamatta sellaiset jäteöljyt, jotka käytetään uudelleen talteenottamisen tai kierrätysprosessin jälkeen, ehdotetaan saatettavaksi lailla voimaan.

Hallituksen esityksen mukaan teollisuussähkön ja ammattimaisessa kasviuoneviljelyssä käytetyn sähkön vero olisi 1,6 penniä kilowattitunnilta. Muiden käyttäjäryhmien sähkövero olisi 3,2 penniä kilowattitunnilta. Sähköön sisältyy nykyisin keskimäärin 1,8 penniä kilowattitunnilta tuotantopanosveroja. Näin kotitalouksien sähkövero nousisi nettomääräisesti 1,4 penniä kilowattitunnilta.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1997 alusta. Sähkön veron porrastus ehdotetaan otettavaksi käyttöön 1 päivänä huhtikuuta 1997.

Lakialoitteeseen 69/1996 vp sisältyvän lakiehdotuksen mukaan energian verotuksen rakenne

säilyisi pääasiassa nykyisellään. Nykyiseen energiaveron rakenteeseen kuitenkin tehtäisiin useita aloitteissa tarkemmin määriteltyjä muutoksia.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja puoltaa niiden hyväksymistä seuraavin 2. lakiehdotusta koskevin muutoksin ja huomautuksin.

1. Oma käyttö (6 §)

Omakäyttöä koskevassa 6 §:n 3 momentissa käytetään termiä "nettosähkö". Nettosähköenergialla tarkoitetaan energiamäärää, joka saadaan vähentämällä tuotetusta sähkömäärästä ns. omakäyttö. Lakiehdotuksen 6 §:n 1 momentin mukaan nettosähkö tarkoittaisi omaa käyttöä. Ilmaisua "nettosähkö" ehdotetaan epäselvyyksien vuoksi poistettavaksi lakitekstistä.

2. Terminologiset muutokset (6 §:n 2 mom. ja 8 §:n 1 mom. 3. kohta)

Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 6 §:n 2 momenttiin tehtäisiin eräitä terminologisia täsmennyksiä.

Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 8 §:n 1 momentin 3. kohdassa oleva ilmaisu "lämpövoimalaitos" korvataan valtiovarainministeriön ehdotuksen mukaisesti ilmaisulla "lämmitysvoimalaitos".

3. Siirtymäsäännökset (28 §)

Uusien verovelvollisten tulee lakiehdotuksen 9 §:n 1 momentin mukaan antaa piiritullikamarille rekisteröinti-ilmoitus. Lakiehdotuksessa ei kuitenkaan ole säännöstä, milloin ilmoitus on annettava. Valtiovarainministeriöltä saadun selvityksen mukaisesti valiokunta ehdottaa, että 28 §:n uudeksi 4 momentiksi otetaan säännös, jonka mukaan rekisteri-ilmoitus on annettava viimeistään kuukauden kuluttua lain voimaantulosta.

4. Verojärjestelmän uudistamisesta yleisesti

Hallituksen esitys merkitsee toteutuessaan sähkön energialähteiden verottamisesta ja tuontisähkön verottamisesta luopumista. Nyt voi-

massa olevassa energiaverojärjestelmässä ympäristöohjaavuus on kohdistettu myös sähkön tuotantoon kivihiilen, polttoturpeen, maakaasun, vesivoiman ja ydinvoiman käyttöä verottamalla. Täten heikentyvää ympäristöohjausta vähennetään lämmöntuotannon hiilidioksidiveroa kiristämällä.

Valiokunta toteaa, että sähköntuotannon hiilidioksidiverotuksesta luopuminen heikentää ympäristöverojärjestelmän ympäristöohjausta. Saadun selvityksen mukaan suorassa sähkön tuotannossa kivihiilen hintakilpailukyky paranee. Uusi maakaasulauhde menettää kilpailukykyä hiileen nähden. Myös turve menettää kilpailukykyä lauhdesähkön tuotannossa. Voidaankin arvioida, että kivihiilen käyttö lisääntyisi ja polttoturpeen ja maakaasun kasvu leikkautuisi. Tällaisella ratkaisulla on siten kielteisiä ympäristö- ja työllisyyspoliittisia vaikutuksia.

Hallituksen esityksen keskeinen peruste on, että useimmissa OECD-maissa ei ole hiilidioksidityyppisiä energiaveroja olemassa. Teollisuuden energiaverotuksen on Suomessa osoitettu olevan OECD-maiden korkein suhteutettuna teollisuuden jalostusarvoon. Pohjoismaisten sähkömarkkinoiden avauduttua ja eurooppalaisten sähkömarkkinoiden avautuessa tulevaisuudessa sähkön tuotannon verottaminen asettaisi Suomessa tuotetun sähkön muualla mm. kivihiilellä tuotettua sähköä epäedullisempaan asemaan. Nykyinen tuontisähkön verotus ei Rooman sopimuksen 95 artiklan mukaan ole mahdollista.

Mikäli hallituksen esitystä ei hyväksyttäisi, johtaisi se todennäköisesti siihen, että ulkomailla kannattaisi tuottaa kivihiilellä sähköä Suomen markkinoille. Koska Suomen päästönormit ovat varsin ankarat, saattaisi tämä johtaa globaalisti suurempiin ympäristöpäästöihin. Samalla myös työllisyys Suomessa heikkenisi. Valiokunta katsookin, että huolimatta niistä ympäristöpoliittisista haitoista, joihin hallituksen esityksen hyväksyminen johtaa, on tässä tilanteessa perusteltua puoltaa hallituksen esitystä.

5. Ympäristöverotuksen kansainväliset kehityslinjaukset

Valiokunta toteaa, että sen tietoon on saatettu komissiossa valmisteilla oleva esitysluonnos energiatuotteiden verotuksen direktiiviksi, jonka mukaan sähkön ja lämmön tuotannon energia tuotteita ei saisi lainkaan verottaa. Myös Pohjoismaiden ympäristöministerineuvostossa on

keskusteltu ympäristöverotuksen harmonisoinnista. Jotta energian käytön ympäristöverotus olisi tehokasta tulisi ainakin Pohjoismailla mutta myös EU:lla olla yhdenmukainen, riittävän tehokas ja ympäristöpoliittisesti ohjaava ympäristöverojärjestelmä. Sähkön ja lämmön tuotannon panosten vapauttaminen verotuksesta ei ole tämän tavoitteen mukainen.

Valiokunta edellyttää, että hallitus välittömästi ottaa käsiteltäväkseen linjauksensa EU:n ympäristöverotuksen kehittämisessä ja asettaa tavoitteekseen sellaisen yhdenmukaisen ympäristöverojärjestelmän aikaansaamisen, jonka ensisijainen tavoite on päästöiltään edullisimpien polttoaineiden suosiminen ja

että hallitus pikaisesti selvittää, onko Pohjoismaiden kesken mahdollista ennen EU:a luoda edellä mainitut tavoitteet täyttävä yhdenmukainen pohjoismainen ympäristöverojärjestelmä.

6. Valtioneuvoston lausuma

Valtioneuvosto on kirjannut pöytäkirjaansa energiaveroesityksen käsittelyn yhteydessä seuraavan lausuman:

"Hallitus katsoo, että Rion sopimus velvoittaa allekirjoittajamaita vähentämään hiilidioksidipäästöjään. Verotus on keskeinen ympäristöpoliittinen ohjauskeino.

Hallitus katsoo, että kotimaisten polttoaineiden erityisesti puun käyttöä energianlähteenä edistetään keinoilla, jotka ottavat huomioon työllisyys- ja ympäristönäkökohdat. Hallitus selvittää, miten hiilidioksidipäästöjä voitaisiin edelleen vähentää myös verotuksen keinoin."

Valiokunta korostaa hallituksen lausuman merkitystä, varsinkin kun hallituksen esitys toteutuessaan todennäköisesti synnyttää lausumassa kuvatut ongelmat. Valiokunnan mielestä lausuman ensimmäinen arviointi tulee suorittaa vuoden 1998 talousarvion yhteydessä.

7. Sähkön veroporrastus

Valiokunta pitää sähkön veroporrastusjakoa ongelmallisena. Ensinnäkin se asettaa kuluttajat ja teollisuuden eriarvoiseen asemaan. Kuluttajien sähkön vähittäishinta on muutoinkin teollisuuden hintaa korkeampi. Lisäksi teollisuus hyötyy sähkömarkkinoiden avaamisesta kuluttajia

enemmän. Toisaalta on muistettava, että vuoden 1997 budjetissa tuloverotusta kevennetään laskelmallisesti 5,5 mrd mk, mistä 1,1 mrd mk rahoitetaan kuluttajien energian verotusta kiristämällä.

Toinen veroporrastuksen ongelma koskee yritystoiminnan epäyhtenäistä kohtelua. Kaikkein pienimmät teolliset yritykset ja palvelualan yritykset maksavat huomattavasti korkeampaa sähköveroa kuin varsinainen teollisuus. Suurimman hyödyn saava vientiteollisuus on viime vuosina hyötynyt markan kurssin heikkenemisestä ja eräistä muista verohelpotuksista. Sen kannattavuus on varsin hyvä. Sen sijaan palvelualat ja pienyritystoiminta eivät vielä ole täysin selviytyneet lamasta, mikä näkyy myös korkeana työttömyytenä. Siksi vientiteollisuuden ja kotimarkkinayritystoiminnan verorasituksen eroa ei tulisi kasvattaa esitetyssä määrässä.

Kolmas ongelma liittyy veroporrastuksen kilpailuongelmiin. Hallitus on ilmoittanut olleensa alustavasti yhteydessä komissioon. Valiokunta ei ole kuitenkaan saanut selvitystä siitä, onko eri yritysten erilainen kohtelu varmuudella EU:n kilpailusäännösten mukaista.

Neljäs ongelma aiheutuu veroporrastuksen teknisistä ongelmista. Ero aiheuttaa huomattavan määrän tulkintaongelmia. Myös veron valvonta vaikeutuu olennaisesti. Myös hallinnollinen työ lisääntyy niin paljon, että uutta henkilöstöä täytyy palkata lähes yhtä paljon kuin tullilaitoksessa nyt kaikkiaan hoitaa koko valmiste-
verotusta.

8. Turpeen asema

Turpeen työllisyysvaikutukset ovat sitä käytävillä alueilla varsin merkittävät. Valiokunta on saanut selvityksiä, joiden mukaan turvetuotannon työpaikat saattaisivat vähentyä uudistuksen seurauksena merkittävästikin. Tämä ei ole perusteltua työllisyyspoliittisesti eikä myöskään ottaen huomioon turpeen kotimaisuus.

Valiokunta edellyttää, että mikäli turpeen käyttö vähenee energiaverouudistuksen johdosta enemmän kuin 5% nykytasosta, hallitus ryhtyy toimenpiteisiin turpeen kilpailukyyn parantamiseksi.

9. Energiaverotuksen jatkovalmistelu

Kaiken kaikkiaan uudistus on valmisteltu kii-
reellä ja vaikean poliittisen prosessin tuloksena. Eduskunta ei ole saanut riittävää käsittelyaikaa

uudistuksen arvioimiseksi. Kun uudistus on ongelmallinen ympäristöpäästöjen ja työllisyyden kannalta, on energiaverotuksen uudistusprosessia perusteltua jatkaa.

Valiokunta edellyttää, että hallitus seuraa uudistuksen ympäristö- ja työllisyysvaikutuksia, jatkaa energiaverotuksen kehittämistä edelleen ja pyrkii selvitysten avulla uudistuksiin, jotka lisäävät energiaverotuksen ympäristöohjaavuutta ja työllisyyden edistämistä.

10. Puun energiakäyttö

Valiokunnan saamien lausuntojen perusteella puun energiakäytön kannattavuus on energiaverotuksen muutosten myötä vaakalaudalla. Puun energiakäytön kehittämiseksi tarvitaan toimia eri hallinnonaloilla.

Valiokunta edellyttää, että hallitus kii-
rehtii toimenpideohjelman energiapuun korjuun sekä puun energiakäytön kannattavuuden kehittämiseksi mm. verotuksellisin ja työllisyyspoliittisin keinoin. Toimenpideohjelman ehdotusten on sisällyttävä viimeistään valtion vuoden 1998 talousarvioon ja siihen liittyviin la-
kiehdotuksiin.

11. Sähköveroporrastuksen muutos

Valiokunta kiinnittää huomiota sähköveroporrastuksien eroon teollisuudella ja muilla kuluttajilla. Valiokunta ehdottaa veroporrastuksien välisen eron pienentämistä niin, että I veroluokka on 3,1 p/kWh ja II veroluokka on 1,675 p/kWh.

12. Turvelämpökeskusten veroraja

Turvelämpökeskusten kohdalla verorajan pudotus 25 GWh:sta 10 GWh:iin aiheuttaa eräissä tapauksissa ongelmia. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena nostaa verorajaa 15 GWh:iin.

13. Pienvoimalat

Valiokunta ehdottaa, että pienvoiman verotus ki laajennetaan koskemaan kaikkia enintään 40 MVA:n lämmitysvoimalaitoksia. Tällöin tulee 5 laitosta (Mikkeli, Kuopion Haapaniemi I, Porin Aittaluodon I ja II, Rovaniemi) tuen piiriin. Nämä tuottavat sähköä yhteensä vajaat 700 GWh, joten niille myönnettävä tuki on vajaat 11

milj. markkaa vuodessa. Yhdessä muun pienvoiman ja alle 20 MVA:n lämmitysvoimalaitosten tuen kanssa verotuen kokonaistarve on noin 20 milj. markkaa vuodessa. Tukea jatketaan vuoden 2001 loppuun asti, ja tukea myönnetään myös uusille voimaloille.

14. Maakaasun verohuojennus

Maakaasusta suoritettavaa veroa alennetaan aiemmin tehtyjen päätösten mukaisesti vielä vuonna 1997 50 %:lla. Verohelpotus poistuisi vuonna 1998. Tämä saattaa aiheuttaa ongelmia maakaasun käytölle yleensä. Tämän johdosta verohelpotuksen asteittainen poistaminen saat-
taa olla tarkoituksenmukaista.

Valiokunta edellyttää, että hallitus selvittää ennen vuoden 1998 budjettiesityk-

sen valmistumista, onko tarkoituksenmukaista jatkaa maakaasun verohelpotusta ja luopua siitä asteittain.

*Valiokunta edellyttää, että hallitus ko-
timaisin toimin sekä vaikuttamalla EU-
tasolla toimii tehokkaasti bioenergian
käytön lisäämiseksi ja sen teknologian
edelleen kehittämiseksi.*

Käsittelmänsä aloitteen suhteen valiokunta on asettunut kielteiselle kannalle.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

*että 1. lakiehdotus hyväksyttäisiin
muuttamattomana ja 2. lakiehdotus näin
kuuluvana:*

2.

Laki

sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—5 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Sähkön valmisteveron määrämisen perusteet

6 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Sen estämättä, mitä 1 momentin 1 ja 3 kohdassa säädetään, kulutukseen luovutettuna tai käytetyn sähkön määränä voidaan pitää sitä määrää, josta verkonhaltija suoraan tai myyntiyhtiön kautta veloittaa sähkön käyttäjää siirron yhteydessä. Yhdelle tai useammalle verokaudelle kuuluva *verotettavan sähkön määrä* voidaan tällöin kohdistaa sille verokaudelle, jonka aikana sähkön käyttäjää veloitetaan toimitetusta tai toimitettavasta sähköstä. Jos sähkön veroa on tällöin muutettu, *vero on suoritettava toimitusajankohtana voimassa olevan veron mukaisena.*

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu sähkön määrä saadaan vähentämällä laitoksen mitattua sähkön kokonaistuotannosta sähkön tuotannossa ja tuotantovalmiuden ylläpitämisessä tarvittava sähkö eli omakäyttölaitteiden kuluttama sähkö (*poist.*) sekä vähentämällä mitattu, verkkoon toimitettu sähkö. Omakäyttölaitteilla tarkoitetaan niitä laitteita ja koneistoja,

jotka laitoksessa tarvitaan sähkön tai sähkön ja lämmön tuottamiseen ja tuotantovalmiuden ylläpitämiseen sekä jotka tarvitaan laitoksen aiheuttamien ympäristöhaittojen poistamiseen tai pienentämiseen. Asianomainen ministeriö antaa tarkemmat määräykset niistä laitteista ja koneistoista, jotka luetaan omakäyttölaitteiksi.

(4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

7 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Pienvoimalaitosten tuki

8 §

Sillä, joka tuottaa sähköä

(1. ja 2. kohta kuten hallituksen esityksessä)

3) nimellistehoitaan enintään 40 megavoltti-
ampeerin lämmitysvoimalaitoksessa, joka tuot-
taa sähköä puulla tai polttoturpeella,

on oikeus hakemuksesta saada sähköverk-
koon toimitetusta sähköstä tukea. Tuen määrä
on 1,6 penniä kilowattitunnilta.

(2—5 mom. kuten hallituksen esityksessä)

9—14 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

15 §

Se, joka käyttää polttoturvetta lämmön tuottamiseen enemmän kuin 15 000 megawattituntia kalenterivuodessa, on velvollinen suorittamaan koko käyttämästään polttoturvemäärästä valmiste-vero verotaulukon mukaisesti.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

16—27 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Siirtymäsäännökset

28 §

(1—2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Tämän lain 8 §:ssä tarkoitettua tukea maksetaan sähköstä, (poist.) joka tuotetaan tämän lain voimaantulon jälkeen, kuitenkin ennen vuoden 2001 loppua.

Sen, joka tämän lain voimaantuloa hetkellä toimii 5 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdissa tarkoitettu-

na verovelvollisena, on annettava 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu rekisteri-ilmoitus viimeistään kuukauden kuluttua tämän lain voimaantulosta. (Uusi)

VEROTAULUKKO

Tuote	Tuote-ryhmä	Perus-vero	Lisävero	Huolto-varmuusmaksu
Sähkö p/kWh				
veroluokka I....	1		3,1*	0,075
veroluokka II ..	2		1,675*	0,075

(tuoteryhmät 3—6 kuten hallituksen esityksessä)

* Sähkön veroluokan I ja veroluokan II vero on 1.1.1997—31.3.1997 välisenä aikana 2,4 penniä kilowattitunnilta. Veroluokan I vero on 3,3 penniä kilowattitunnilta ja veroluokan II vero 1,45 penniä kilowattitunnilta 1.4.1997—31.12.1997 välisenä aikana.

** Maakaasusta 1.1.1997—31.12.1997 välisenä aikana suoritettavaa veroa alennetaan 50 prosentilla.

Samalla valiokunta, jonka käsittelyn pohjana on ollut hallituksen esitys, ehdottaa,

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 1996

että lakialoitteeseen 69/1996 vp sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Mauri Pekkarinen /kesk, varapuheenjohtaja Kari Rajamäki /sd, jäsenet Olavi Ala-Nissilä /kesk, Ulla Anttila /vihr, Pirjo-Riitta Antvuori /kok, Asko Apukka /vas, Timo Ihmäki /kok, Bjarne Kallis /skl, Timo Laaksonen /vas (osittain), Reijo Laitinen /sd, Håkan Malm /r, Virpa Puisto /sd, Anssi

Rauramo /kok, Kimmo Sasi /kok, Marja-Liisa Tykkyläinen /sd ja Jukka Vihriälä /kesk sekä varajäsenet Kirsti Ala-Harja /kok, Maria Kaisa Aula /kesk (osittain), Hannu Kemppainen /kesk (osittain), Markku Koski /kesk (osittain), Pekka Leppänen /vas (osittain), Irja Tulonen /kok (osittain), Kari Uotila /vas ja Markku Vuorensola /kesk (osittain).

Vastalauseita

I

Hallituksen esityksessä sähköntuotannolta poistetaan ympäristöohjaava verotus. Energia-verotuksen tuotto kasvaa selvästi, minkä vuoksi tuloveroa voidaan alentaa.

Ympäristöohjauksella on Suomessa pyritty vähentämään hiilidioksidipäästöjä. Tältä kannalta Suomen ympäristöverojärjestelmä on ollut

edistysellinen. Järjestelmän kannalta on ongelmallista, että tuontisähkön verotus on mahdollisesti ristiriidassa EU:n säännösten kanssa. Tämän vuoksi hallitus on ehdottanut tuontisähkön erityisveron poistamista ja samalla erillistä sähköntuotantoa ohjaavasta ympäristöverosta luopumista.

Energiaveroesityksen käsittelyn yhteydessä valtioneuvoston pöytäkirjaan kirjatun lausuman mukaan hallitus katsoo, "että Rion sopimus velvoittaa allekirjoittajamaita vähentämään hiilidioksidipäästöjään. Verotus on keskeinen ympäristöpoliittinen ohjauskeino. Hallitus katsoo, että kotimaisten polttoaineiden, erityisesti puun, käyttöä energianlähteenä edistetään keinoilla, jotka ottavat huomioon työllisyys- ja ympäristönäkökohdat. Hallitus selvittää, miten hiilidioksidipäästöjä voitaisiin edelleen vähentää myös verotuksen keinoin."

Hallituksen esityksen todelliset vaikutukset ovat ristiriidassa tämän lausuman kanssa. Esityksen keskeinen ongelma on sen ympäristöohjaavuutta vähentävä vaikutus. Kauppa- ja teollisuusministeriön teettämien laskelmien mukaan hallituksen esityksen myötä sähkön tuotannon päästöt pysyvät ennallaan ja, mikäli tuontisähkön osuus vähenee, päästöt kasvavat.

Ympäristöohjauksen poistaminen heikentää kotimaisen ja uusiutuvan energiantuotannon asemaa ja vaarantaa samalla tuhansia työpaikkoja. Koska tuontisähkön veroa ei voida säilyttää, ehdotamme ympäristöohjaavuuden säilyttämistä tavalla, joka vähiten rasittaa kotimaassa

tapahtuvaa sähköntuotantoa ja parantaa kotimaisten uusiutuvien energialähteiden asemaa. Ehdotuksessamme kivihiihellä tapahtuva sähköntuotanto joutuisi maksamaan veroa 39 mk/t, josta koitua verotulojen lisäys on noin 100 mmk.

Ehdotamme yhdistetyn sähkön ja lämmön tuotannon kannattavuuden parantamista siten, että lämmön tuotantoon kuluneeksi katsottava polttoaineosuus lasketaan kuin lämpö olisi tuotettu 100 prosentin hyötysuhteella. Tämä vähentää verokertymää 15 mmk.

Yhteensä esittämämme muutokset lisäävät verokertymää 85 mmk:lla, joten sähköveron suuruutta voidaan alentaa 0,1 p/kWh verrattuna valiokunnan esittämään. Veroluokka I ja Veroluokka II muuttuvat siten seuraavasti: lisäveron määrä on I veroluokassa 3,0 p/kWh ja II veroluokassa 1,6 p/kWh. Veron tuotto pysyy kokonaisuudessaan samana kuin valiokunta esittää.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallituksen esitykseen sisältyvä 1. lakiehdotus hyväksyttäisiin sellaisena kuin se on valiokunnan mietinnössä ja 2. lakiehdotus näin kuuluvana:

2.

Laki

sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Sähköstä, kivihiilestä, polttoturpeesta, maa-kaasusta ja mäntyöljystä on suoritettava valtiolle valmisteverona perusveroa ja lisäveroa sen mukaan kuin tässä laissa säädetään. *Sähkön ja lämmön tuotannossa käytettävän kivihiiilen vero määrätään erikseen.*

(2 mom. kuten valiokunnan mietintö)

Sähköverovelvollisuus

5 §

(1 ja 2 mom. kuten valiokunnan mietintö)

Edellä 2 momentissa tarkoitettuun sähköntuotantoon käytetystä kivihiilestä on kuitenkin suori-

tettava veroa siten kuin on säädetty veron suorittamisesta lämmöntuotannossa käytettävästä kivihiilestä.

6—9 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Yhdistetty sähkön ja lämmön tuotanto

10 §

Milloin sähköä tuotetaan yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotantolaitoksessa, *lämmön tuotannon polttoaineista suoritetaan vero verotaulukon mukaisesti siten kuin lämpö olisi tuotettu 100 prosentin hyötysuhteella.*

(2 mom. kuten valiokunnan mietintö)

11 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Kivihiili

12 §
Valmisteverotonta ja huoltovarmuusmaksutonta on:

1) kivihiili, joka käytetään teollisessa tuotannossa raaka-aineena tai apuaineena taikka välittömästi ensikäytössä tavaran valmistuksessa;

2) kivihiili, jonka valtuutettu varastonpitäjä toimittaa muualle yhteisön alueelle kuin Suomessa toimitettavaksi.

(3) kohta poist.)

(3 ja 4 mom. kuten valiokunnan mietintö)

13—28 §
(Kuten valiokunnan mietintö)

VEROTAULUKKO
(Huoltovarmuusmaksut kuten valiokunnan mietintö)

Tuote	Tuoteryhmä	Perusvero	Lisävero
Sähkön kulutus p/kWh			
veroluokka I	1		3,0*
veroluokka II	2		1,6*
Kivihiili, kivihiilibriketit, kivihiilestä valmistetut kiinteät polttoaineet, ruskohiili lämmön tuotannossa mk/t	3		169
Kivihiili, kivihiilibriketit, kivihiilestä valmistetut kiinteät polttoaineet, ruskohiili sähkön tuotannossa mk/t	4		39
Polttoturpe mk/MWh	5		4,2
Maakaasu, kaasumainen p/nm ³	6		14,2**
Mäntyöljy p/kg	7	22,1	

*) Sähkön veroluokan I ja veroluokan II vero on 1.1.1997—31.3.1997 välisenä aikana 2,3 penniä kilowattitunnilta. Veroluokan I vero on 3,2 penniä kilowattitunnilta ja veroluokan II vero 1,3 penniä kilowattitunnilta 1.4.—31.12.1997 välisenä aikana.

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 1996

Ulla Anttila /vihr

Håkan Malm /r

II

Yhdyn edellä olevaan vastalauseeseen n:o 1. Varmistaakseni ympäristöohjaavuuden tehostamisen ja kotimaisten polttoaineiden aseman parantamisen esitän lisäksi seuraavan vastalauseen:

Energiaverouudistuksen yhteydessä valtioneuvoston pöytäkirjaan kirjatussa lausumassa todetaan muun muassa seuraavaa: ”Hallitus katsoo, että kotimaisten polttoaineiden, erityisesti puun, käyttöä energialähteenä edistetään keinoilla, jotka ottavat huomioon työllisyys- ja ympäristönäkökohdat.”

Hallituksen esityksen todelliset vaikutukset ovat ristiriidassa lausuman kanssa. Esitys suosii

kivihiilen käyttöä ja heikentää kotimaisten polttoaineiden asemaa ja sitä kautta niiden käytön työllistäviä vaikutuksia. Kauppa- ja teollisuusministeriön Energia-Ekono Oy:llä teettämä selvitys kertoo, että polttoturpeella tuotettu lauhdesähkö menettää kilpailukykynsä rannikon kivihiililauhteeseen nähden ja kaikkiaan polttoturpeen vähenemä olisi 1,5—3,4 Twh vuodessa.

Oulun työvoimapiirin lausunnossa on viitattu arvioihin, joiden mukaan turpeen osuus sähkön tuotannossa putoaisi puoleen. Tämä vastaisi noin neljänneistä turpeen kokonaiskäytöstä ja vastaavaa määrää turvealan työpaikoista. Tämä

merkitsisi pahimmillaan 800—1 300 henkilötyövuoden menetystä yksinomaan Oulun työvoimapiirin alueella.

Hallituksen esityksen keskeinen ongelma on, ettei valmistelun yhteydessä ole riittävästi selvitetty sen ympäristö- ja työllisyysvaikutuksia. Vasta eduskuntakäsittelyn aikana on pystytty jonkin verran saamaan tietoja kyseisistä vaikutuksista. Esitystä on aiheellista muuttaa parantaen kotimaisten polttoaineiden asemaa, jotta hallituksen itsensä lausuma toteutuisi.

Näillä perusteilla esitän, että lain 8 §:ään lisätään uusi 2 momentti seuraavasti:

8 §
Pienvoimaloiden ja kotimaisten polttoaineiden tuki

(1 mom kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimalaitoksella, joka tuottaa sähköä puulla, polttoturpeella tai muulla kotimaisella biopolttoaineella, on oikeus hakemuksesta saada sähköverkkoon toimitetusta sähköstä tukea. Tuen määrä on 0,6 penniä kilowattitunnilta.

(3—5 momentit kuten valiokunnan mietinnön 2—4 momentit)

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 1996

Kari Uotila /vas

Timo Laaksonen /vas

III

Yleisperustelut

Suomen energiaverojärjestelmää on uudistettu 1990-luvun alkuvuosien aikana tavoitteena sekä energia- että ympäristöpoliittisesti terve ja edistysellinen malli. Energiavero määrättiin eri vaiheiden jälkeen vuoden 1994 alusta lukien sekä energialähteen että hiilisisällön perusteella.

Ensinnäkin otettiin ympäristöpoliittisilla perusteilla määräytyvät polttoaineverot, joissa fossiilisten polttoaineiden veromäärät perustuivat niiden hiilisisältöön ja välillisesti niiden polton yhteydessä syntyviin hiilidioksidipäästöihin.

Energiakomponentin mukaan ottamisella haluttiin edistää energiansäästöä ja laajentaa veropohjaa myös energialähteisiin. Lisäksi ydinvoimalle asetettiin fiskaalinen perusvero. Lisäveron perustuuotteena käytettiin raskasta polttoainetta. Sen verosta 75 prosenttia perustui hiilipitoisuuteen ja 25 prosenttia energia-arvoon.

Suomen liittyminen EU:n jäseneksi ei ratkaisevasti muuttanut Suomen energiaverojärjestelmän perusteita. Odotuksista huolimatta EU:n yhteiset energiaveronormit eivät ole edenneet ympäristöpoliittisesti toivottavaan ja kestävä suuntaan. Eri maiden kansalliset intressit lyövät yli koko unionin ympäristöpoliittisen vastuun.

Suomen ei silti tulisi luopua omasta edistyksestä energiaverojärjestelmästä. EU:n jäsenenä Suomen järjestelmään tosin liittyy eräitä tuontisähkön verotukseen liittyviä ongelmia. Nämä ongelmat voidaan kuitenkin lähivuosina voittaa.

Hallitus ei tyydy kuitenkaan korjaamaan vain nykyjärjestelmän ongelmia, vaan se on samalla

— muuttamassa koko energiaverojärjestelmää hävittämällä pääosa sen ympäristöohjaavuudesta,

— eriyttämässä ensimmäisen kerran energiaveron määrää käyttötarkoituksen mukaan kohdistamalla suurimmat korotukset kotitalouksiin, pienyrityksiin ja maatalouteen jättäen suuremman teollisuuden veronkorotusten ulkopuolelle,

— suosimassa kivihiilen käyttöä, kiristämässä kotimaisen puun ja turpeen verotusta ja samalla heikentämässä niiden kilpailukykyä,

— kasvattamassa uutta mittavaa verobyrokratiaa, jonka uusi tavattoman monimutkainen ja hallinnollisesti hankala malli aiheuttaa.

Ympäristöohjaavuus

Hallituksen esitys merkitsee siis energiaverotuksen ympäristöohjaavuuden ratkaisevaa heikentämistä. Asiantuntija-arviot tästä kysymyk-

sestä ovat hyvin pitkälle yhteneviä. Sekä hiili-dioksi- ja typpi- että rikkipäästöt lisääntyvät.

Muun muassa Suomen Lunnosuojeluliitto toteaaakin lausunnossaan seuraavaa: "Koska Suomi on hyväksynyt ja ratifioinut Rion ilmastopöytäkirjan ja sitoutunut hillitsemään CO₂-päästöjä, niin hallituksen esittämä veromalli olisi selkeä ilmaus siitä, että Suomi ei aio noudattaa kansainvälisiä sitoumuksia eikä pyrkiä vähentämään CO₂-päästöjä."

Hallituksen esitys sortaa kotimaisia energiavaihtoehtoja

Hallituksen esitys on ristiriidassa hallituksen itsensä asettamien bioenergian lisäämistavoitteiden kanssa. Asetettu bioenergian 25 %:n käyttö-tavoite karkaa esityksen seurauksena.

Yksin Vapon toimittaman turpeen käyttöön esitys merkitsee arvioiden mukaan noin 3—4 terawattitunnin suuruisia vähenemisiä. Se vastaa noin viidennestä Vapon tuottamasta turpeesta ollen arvoltaan noin 70 milj. markkaa.

Hallituksen esitys, huolimatta hallitusryhmien niihin tekemistä pienistä parannuksista, merkitsee koko energiantuotannossa myös puun energiakäytön vähenemistä. Tämä koskee puun käyttöä myös teollisuuden omissa energiaprosesseissa.

Kotimaisten energiavaihtoehtojen aseman heikentäminen on vastoin liki kaikkialla muualla EU:n alueella maksuttua käytäntöä. Niinpä esim. Saksa tukee kuluva vuonnakin omaa "kotoista energiaansa" eli kivihiilen käyttöä yli 22 miljardilla Suomen markalla. Kotimaisen kivihiilen käytön tuki on merkittävä myös mm. Englannissa, samoin turpeen tuotannon ja käytön tuki Irlannissa.

Oman suomalaisen, uusiutuvan ja ympäristön kannalta edullisimman energiavaihtoehdon kilpailukyvyyn heikentäminen on tätäkin taustaa vasten perusteetonta. Hallitusryhmien hallituksen esitykseen tekemät pienet korjaukset kotimaisten vaihtoehtojen hyväksi eivät ole alkuunkaan riittäviä.

Veronkiristysten väärä kohdentaminen

Hallitus on, luvun korotus mukaan lukien, kiristämässä energiaperusteista verotusta noin 1,1 miljardilla markalla vuonna 1997. Valtaosa korotuksesta suuntautuu tavallisten kotitalouksien

lämmön ja sähkön verotuksen kiristymiseen. Vajaat 300 miljoonaa markkaa kiristyksistä kohdistuu palvelualan pienyrityksiin ja maatalouteen.

Hallituksen alkuperäinen esitys jättää teollisuuden energiakäytön käytännössä kokonaan veronkiristysten ulkopuolelle. Hallitusryhmien tekemän ns. kompromissiesityksen mukaan teollisuuden osuus nousee vajaan sataan miljoonaan markkaan.

Voimassa oleva energiaveromalli ei eriytä veron määrää energian käyttökohteen perusteella. Suomen talouden ja työllisyyden tilan kannalta erityisen turmiollista onkin kiristää tavallisten pienyritysten verotusta tuntuvasti ja jättää elinkeinoelämän iskukykyisin osa, teollisuus, kompromissinkin jälkeen lähes kokonaan veron ulkopuolelle.

Työllisyys- ja aluepolitiikka

Kotimaisten energiavaihtoehtojen käytön väheneminen merkitsee myös työllisyyden heikentymistä koko maassa ja erityisesti turvetuotantoluoteilla.

Asiantuntija-arviot työpaikkamenetyksistä vaihtelevat ollen 1 000:sta 6 000:een työpaikkaan. Maantieteellisesti menetykset ovat suhteellisesti suurimpia Oulun, Vaasan ja Keski-Suomen läänien alueella, mainittavia myös Pohjois-Karjalan, Mikkelin ja Kuopion lääneissä.

Puun energiakäytön vähenemisen vaikutukset kohdistuvat tasaisemmin koko maahan.

Elinkeinoryhmittäin hallituksen esitys merkitsee suurimpia vaikeuksia turve- ja energiapuu-alan urakoitsijoille ja alan kuljetukselle.

Hallituksen energiaveroesityksen työllistävien kohta on sen byrokratiaa lisäävä vaikutus. Esityksen johdosta joudutaan tullihallinnon piiriin palkkaamaan noin 40 uutta työntekijää.

Energiaverotuksen perusmalli säilytettävä

Edellä olevan perustella esitämme, että muutaman vuoden ikäinen, ajanmukainen energiaverojärjestelmä säilytettäisiin. Järjestelmä säilyttäen energiaverotusta voidaan kiristää siten, että tarvittava 1,1 miljardin lisätuotto voidaan turvata tuloverotuksen keventämisen tarpeisiin.

Tarpeen on ottaa huomioon myös EU-säästöjen mahdollinen ristiriita nykyiseen järjestelmään sisältyvän tuontisähkön verottamisen kanssa.

Käytännössä mahdollinen ristiriita voidaan poistaa siten, että EU:n sisältä tapahtuvasta sähköntuonnista nykyinen valmistevero poistetaan, mutta EU:n ulkorajan takaa tuotaessa veroa peritään.

Nykyisen energiaverojärjestelmän näillä tarkistuksilla uudistaminen merkitsee energiaverotuksen ympäristöohjaavuuden säilymistä, lisäverotaakan oikeudenmukaista kohdentumista, parempaa kotimaista työllisyyttä ja alueellisestikin tasapuolisinta ratkaisua.

Vastalauseen veromalli

Tässä vastalauseessa esitettävä veromalli on seuraava:

1) Energian ympäristöveron rakenne säilytetään pääosin entisellään.

2) Tuontisähkön veron mahdollinen ristiriita EU-säädösten kanssa ratkaistaan siten, että tuonti Euroopan yhteisön alueelta on verotonta, mutta yhteisöalueen ulkopuolelta verollista. Vesivoiman lisävero säädetään tasolle 1,2 penniä/kWh

3) Kuten hallituksen esityksessäkin, otetaan käyttöön kulutukseen kohdistuva sähkövero. Veron suuruus on kuitenkin vain 0,5 p/kWh. Sen maksaa verkkoyhtiö loppukuluttajille toimittamastaan sähköstä. Veroa ei suoriteta kasvihuoneille eikä energiavaltaiselle teollisuudelle myydystä sähköstä. Teollisuusyritysten kohdalla kriteerinä käytetään sitä, että laitos ostaa sähkönsä 110 kV liittymän kautta. Veroa ei myöskään peritä teollisuuden omissa voimalaitoksissa omaan käyttöön tuotetusta sähköstä.

4) Koska sähköntuotannon polttoaineisiin kohdistuu kotimaisia ja uusiutuvia energianlähteitä suosiva ympäristövero, erillistä kotimaisen ja uusiutuvan energian tukea ei tarvita lukuun ottamatta alle 1 MVA vesivoiman vapauttamista verosta.

5) Tärkein helpotus teollisuudelle tässä mallissa on se, että teollisuuden omissa voimalaitoksissaan omaan käyttöön verottomilla polttoaineilla (esim. puuperäinen prosessijäte) tuottamaan sähköön ei kohdisteta yleistä sähköveroa, toisin kuin hallituksen esityksessä. Teollisuuden käyttämien verollisten polttoaineiden vero nousee 5% kuten muillakin lukuun ottamatta kevyttä ja raskasta polttoöljyä, joista ensin mainittua teollisuus käyttää vähän ja viimeksi mainitun veroa korotetaan saman verran kuin hallituksen esityksessä. Toinen helpotus teollisuudelle on se, että

energiavaltainen teollisuus ei maksa sähkön kulutusveroa (0,5 p/kWh). Energiavaltaisen teollisuuden käyttämän sähkön tuotantoon kohdistuva veron korotus jää näin ollen vajaan puoleen (0,4 p/kWh) siitä korotuksesta, joka kohdistuu muihin kuluttajiin (0,9 p/kWh). Kuten hallituksen esityksessäkin, helpotus edellyttää sitä, että kyseiseen käyttöön menevä sähkö mitataan erikseen.

6) Kevyen ja raskaan polttoöljyn veroa korotetaan kuten hallituksen esityksessä, jolloin kevyen polttoöljyn vero nousee noin 50 %. Tällöin kevyttä polttoöljyä lämmitykseen käyttäviin kohdistuva suhteellinen korotus on sama kuin pienkuluttajien ostaman sähkön veron korotus (keskimäärin 0,9 p/kWh). Edellä lueteltujen korotusten kertymä on seuraava:

vesivoiman veron korotus	220 milj. mk
kulutuksen sähkövero	250 milj. mk
raskaan polttoöljyn veron korotus	10 milj. mk
kevyen polttoöljyn veron korotus	340 milj. mk
Yhteensä	820 milj. mk

Näin ollen muiden verotasojen korotuksella jää tehtäväksi 80 milj mk:n eli 5 % korotus. Veron taso muodostuu seuraavaksi:

	1996	1997
Kivihiili, mk/t	116,1	121,9
Raskas polttoöljy, p/kg ..	18,6	22,1 (kuten hallituksen esityksessä)
Kevyt polttoöljy, p/l	18,0	29
Kaasu, p/m ³	5,6	5,9
Turve, mk/MWh	3,5	3,7
Vesivoima, mk/MWh	4	20
Ydinvoima, mk/MWh	24	25
Sähkön tuonti, mk/MWh	22	23

Mallilla saavutettavat edut

Esittämällämme veromallilla saavutetaan seuraavat edut hallituksen esitykseen verrattuna:

1) Ympäristöohjaavuus säilyy kaikessa sähköntuotannossa, myös sähkön erillistuotannossa. Sähkön ostajan kannalta seuraavilla energianlähteillä tuotetun sähkön kilpailuasema säilyy nykyisen verorakenteen mukaisena: hiili, ydinvoima, tuontisähkö, maakaasu, turve, biomass ja tuuli. Energian ympäristöveron korotus jyrkentäisi näiden sähköntuotantomuotojen veroeroja nykyisestä hieman. Yli 1 kVA vesi-

voimaloissa tuotetun sähkön vero nousisi tuntuvasti. Vesivoimalla tuotetun sähkön rajahinta on kuitenkin niin pieni, että veron korotus ei vaikuta jo olemassaolevilla vesivoimaloilla tuotettavan sähköenergian määrään. Ks. jäljempänä olevat taulukot ja kuvat.

2) Veromalli on yksinkertaisempi kuin hallituksen esitys. Yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa ei tarvitse toteuttaa kömpelöä, mutkikasta ja mielivaltaista polttoaineen jakoa erillisiin sähkön ja lämmön osuuksiin.

3) Veromalli on sosiaalisesti oikeudenmukaisempi, koska myös teollisuus osallistuu energianveron korotuksen maksamiseen.

4) Vero suosii kotimaisia ja uusiutuvia energianlähteitä hallituksen esitystä tehokkaammin ja näin ollen tukee kotimaisten polttoaineiden käyttöön liittyvää työllisyyttä.

Näiden etujen lisäksi esittämämme veromalli täyttää myös seuraavat vaatimukset:

1) Tuontisähkön vero ei syrji Euroopan yhteisömaista tuotua sähköä.

2) Teollisuuden ja kotimaisen kasvihuoneviljelyn kilpailukyky ei vaarannu. Teollisuudelle myönnettävät helpotukset ovat riittäviä estämään teollisuuden kilpailukyyn heikkenemisen. Teollisuushan toisaalta myös hyötyy tuloveron alennuksesta, joka energiaveron korotuksella rahoitetaan.

Kaiken kaikkiaan esittämämme veromalli täyttää hallituksen esitystä paremmin kaikki hallitusohjelmassa ja hallituksen periaatepäätöksissä mainitut kriteerit:

— sähkön verotusta yhtenäistetään ja sen painopiste siirtyy lievästi sähkön kulutuksen suuntaan,

— sähkön tuotannon ympäristöohjaavuus säilyy,

— teollisuuden kilpailukykyistä huolehditaan,

— kotimaisen uusiutuvan polttoaineen käyttöä kannustetaan ja

— tuontisähkön verotukseen liittyvä EU-ju-

ridinen ongelma voidaan ainakin toistaiseksi ratkaista.

Eri esitysten vaikutus veroeroihin

Seuraavassa vertaillaan sitä, miten hallituksen esitys ja tämä ehdotus muuttaisivat erilaisten energiantuotantomuotojen veroja ja veroeroja:

Erillisen sähköntuotannon verot (p/kWh)

	1996	HE 1997	Tämä vastalause
Hiililauhde	4,2	1,6	4,4
Ydinvoima	2,4	1,6	2,5
Tuontisähkö	2,2	1,6	2,3
Maakaasu	1,1	1,6	1,2
Vesivoima	0,4	1,6	2,3
Turve	0,88	0—1,6	0,92
Tuuli ja hake (pien) .	0	0	0
Hake (teoll)	0	1,6	0

(Oletus: hiili- ja turvevoimaloiden kulutussuhde 2,5, kaasuvoimalan 2,0)

Erillisen sähköntuotannon veroerot (p/kWh)

	1996	HE 1997*	Tämä vastalause
Hiili-hake (pien)	4,2	1,6	4,4
Hiili-hake (teoll)	4,2	0	4,4
Hiili-turve	3,3	0—1,6	3,5
Hiili-maakaasu	3,1	0	3,2
Ydin-turve	1,5	0—1,6	1,6
Ydin-maakaasu	1,3	0	1,3

* Teollisuuden maksamat verot, muille kuluttajille tulevat verot ovat hallituksen esityksessä 1,6 p/kWh näitä korkeammat

Edellä olevan perusteella katsomme, että valiokunnan mietintöön sisältyvät lakiehdotukset tulisi hyväksyä näin kuuluvina:

1.

Laki**nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1472/1994) 2 §:n 2 momentti, 9 §:n 3 ja 4 kohta, 10 §:n 1 momentin 1 kohta ja lain liitteenä oleva verotaulukko, sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 2 momentti 30 päivänä kesäkuuta 1995 annetussa laissa (901/1995) ja verotaulukko osittain muutettuna 1 päivänä joulukuuta 1995 annetulla lailla (1342/1995), sekä

lisätään (poist.) lakiin uusi 10 a § ja sen edelle uusi väliotsikko seuraavasti:

2 §

(Kuten hallituksen esityksessä 225/1996 vp)

9 §

Valmisteverottomia ovat, sen lisäksi, mitä valmisteverotuslaissa säädetään:

3) Polttoaineet, jotka käytetään teollisessa tuotannossa raaka- tai apuaineena taikka välittömästi ensikäytössä tavaran valmistuksessa; ja

4) tullihallituksen määräämillä ehdoilla polttoaineet, jotka luovutetaan Suomen aluevesien ulkopuolella pyyntiä harjoittavan kalastusaluksen polttoaineeksi.

(5 kohta *poist.*)

10 §

Huoltovarmuusmaksuttomia ovat, sen lisäksi mitä valmisteverotuslaissa verottomiksi säädetään:

1) edellä 9 §:n 1, 2 ja 4 kohdassa tarkoitetut polttoaineet;

Veron palauttaminen ammattimaisille kasvihuoneviljelijöille

10 a §

(Kuten hallituksen esityksessä 225/1996 vp)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä 225/1996 vp)

Liite

VEROTAULUKKO

Tuote	Tuoteryhmä	Perusvero	Lisävero	Huoltovarmuusmaksu
Tuoteryhmät 1—8 kuten hallituksen esityksessä 225/1996 vp				
Kevyt polttoöljy p/l	9	8,3	18,6	2,1
Tuoteryhmä 10 kuten hallituksen esityksessä 225/1996 vp				

2.

Laki

sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Yleiset säännökset

1 §

Sähköstä, kivihiilestä, polttoturpeesta ja maakaasusta on suoritettava valtiolle valmisteverona perusveroa ja lisäveroa sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä 225/1996 vp)

2 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) sähköllä tullitariffin nimikkeeseen 2716 kuuluvaa liitteenä olevassa verotaulukossa mainittua sähköenergiaa;

(2—4 kohta kuten hallituksen esityksessä 225/1996 vp);

5 kohta *poist.*

(5 ja 6 kohta kuten 6 ja 7 kohta hallituksen esityksessä 225/1996 vp);

7) *teollisuudella* mineraalien kaivuuta sekä tarvan valmistusta ja jalostusta teollisesti. (poist.)

8) *energiavaltaisella teollisuudella* teollisuuslaitoksia, jotka on liitetty verkkoon 110 kV liittymän välityksellä. Energiavaltaiseen teollisuuteen rinnastetaan myös ammattimainen kasvihuoneviljely.

3 §

(Kuten hallituksen esityksessä 225/1996 vp)

4 §

Valmisteveroa ja huoltovarmuusmaksua on suoritettava tämän lain liitteenä olevan verotaulukon mukaan.

Sähkön kulutuksen valmisteveroa ei suoriteta sähköstä, joka käytetään energiavaltaisessa teollisuudessa ja joka voidaan sinne toimitettaessa erikseen mitata.

Sähköverovelvollisuus

5 §

Sähkön kulutuksen valmisteveroa ja huoltovarmuusmaksua on velvollinen suorittamaan:

1) verkonhaltija;

2) se, joka ansiotoiminnassaan tuottaa sähköä (*sähköntuottaja*);

3) muu kuin verkonhaltija, joka ansiotoiminnassaan vastaanottaa sähköä toisesta jäsenvaltiosta tai tuo maahan sähköä yhteisön ulkopuolelta, jos sähkö ei kulje sähköverkon kautta Suomessa.

Sen estämättä, mitä edellä 1 momentissa säädetään, sähkön kulutuksen valmisteveroa ja huoltovarmuusmaksua ei kuitenkaan ole suoritettava sähköstä, joka tuotetaan alle kahden megavolttiampeerin tehoisessa generaattorissa ja jota ei siirretä verkonhaltijan sähköverkkoon. Veroa ja maksua ei ole suoritettava aluksessa, junassa, autossa tai muussa kuljetusvälineessä tuotetusta, sen omaan käyttöön tulevasta sähköstä. Sähkön kulutuksen valmisteveroa ei myöskään ole suoritettava sähköstä, joka tuotetaan teollisuuslaitoksen yhteydessä toimivassa voimalaitoksessa teollisuuslaitoksen omaan käyttöön.

6 §

Sähkön tuotannon valmisteveroa on velvollinen suorittamaan:

1) se, joka Suomessa tuottaa ydin- tai vesivoimalla sähköä yli 1 megavolttiampeerin generaattorilla;

2) se, joka ansiotoiminnassaan vastaanottaa yhteisöstä tai sen ulkopuolelta sähköä.

Sen estämättä, mitä edellä 1 momentissa säädetään, sähkön tuotannon valmisteverosta voidaan hakemuksesta vapauttaa yhteisöstä tai sen ulkopuolelta vastaanotettu sähköenergia, jos sähkön maahantuoja osoittaa, että sähköenergia on tuotettu energianlähteellä, joka Suomessa tapahtuvassa tuotannossa on vapautettu verosta.

Sen estämättä, mitä edellä 1 momentissa säädetään, yhteisöstä tai sen ulkopuolelta vastaanotetun sähköenergian tuotannon valmistevero voidaan hakemuksesta alentaa määrään, joka on 2,5 kertaa sähköenergian tuottamiseksi käytetylle polttoaineelle Suomessa asetettu vero polttoaineen energiasisältöyksikköä kohden, jos sähkön maahantuoja osoittaa, että sähköenergia on tuotettu polttoaineella, jonka käyttäminen Suomessa tapahtuvassa tuotannossa johtaisi tuonti-vero alhaisempaan veroon.

Sähkön valmisteveron määräämisen perusteet

7 §

Sähkön kulutuksen valmistevero ja huoltovarmuusmaksu määrätään kultakin verokaudelta verotaulukon mukaisena siitä sähkön määrästä;

1) jonka verkonhaltija luovuttaa kulutukseen;
2) jonka edellä 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu verovelvollinen ottaa vastaan tai tuo maahan.

Sähkön tuotannon valmistevero määrätään kultakin verokaudelta siitä nettoenergiämäärästä, joka verokauden aikana on tuotettu.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, kulutukseen luovutettuna sähkön määränä voidaan pitää sitä määrää, jonka verkonhaltija suoraan tai myyntiyhtiön kautta veloittaa sähkön käyttäjää siirron yhteydessä. Yhdelle tai useammalle verokaudelle kuuluva vero voidaan tällöin kohdistaa sille verokaudelle, jonka aikana sähkön käyttäjää veloitetaan toimitetusta tai toimitettavasta sähköstä. Jos sähkön veroa on tällöin muutettu, veroa on suoritettava kuitenkin sen mukaan kuin sähköä on kulutukseen toimitettu.

Verokautena pidetään kalenterikuukautta.

Sähkön verottomuus

8 §

Sähkön kulutuksen valmisteveroa ja huoltovarmuusmaksua ei ole suoritettava sähköstä,

1) jonka verkonhaltija siirtää toiselle
2) jonka edellä 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu sähköntuottaja luovuttaa sähköverkoluvan alaiseen sähköverkkoon;
3) joka luovutetaan yhteisön ulkopuolelle tai toimitetaan muualle yhteisön alueelle kuin Suomessa kulutettavaksi.

Sähkön tuotannon valmisteveroa ei ole suoritettava Suomessa ydin- tai vesivoimalla tuotetusta sähköstä, jonka sähkön tuottaja itse vie yhteisön ulkopuolelle tai toimittaa muualle yhteisön alueelle kuin Suomessa kulutettavaksi.

(Pienvoimaloiden tuki HE 8 § poist.)

Sähköverovelvollisen rekisteröityminen

9 §

Edellä 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua verkonhaltijaa on tehtävä kirjallinen ilmoitus verovelvolliseksi rekisteröitymistä varten verkonhaltijan kaupparekisterin mukaisen kotipaikan

piiritullikamarille. Niinikään edellä 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua sähköntuottajaa on tehtävä vastaavanlainen ilmoitus laitoksen sijaintipaikan piiritullikamarille.

Rekisteriä pitää tullihallitus.

Edellä 1 momentissa mainittuun verkonhaltijaan ja 2 momentissa mainittuun sähköntuottajaan sekä 5 §:n 1 momentin 3 (poist.) kohdassa tarkoitettuun verovelvolliseen sovelletaan muutoin soveltuvin osin valmisteverotuslain rekisteröityä elinkeinonharjoittajaa koskevia säännöksiä, lukuun ottamatta mainitun lain 8 ja 9 §:ää, ellei tässä laissa toisin mainita.

(Yhdistetty sähkön ja lämmön tuotanto HE 10 § poist.)

Kivihiili

10 §

(Kuten hallituksen esityksessä 225/1996 vp 11 §)

11 §

Valmisteverotonta ja huoltovarmuusmaksutonta on

1) kivihiili, jota käytetään teollisessa tuotannossa raaka-aineena tai apuaineena taikka välittömästi ensikäytössä tavaran valmistuksessa;

2) kivihiili, jonka valtuutettu varastonpitäjä toimittaa muualle yhteisön alueelle kuin Suomessa kulutukseen luovutettavaksi.

(2—3 mom. kuten hallituksen esityksessä 225/1996 vp 12 §:n 3—4 mom.)

12 §

(Kuten hallituksen esityksessä 225/1996 vp 13 §)

13 §

Jos valtuutettu varastonpitäjä ei voi tehdä 12 §:ssä tarkoitettua vähennystä veroilmoituksessaan, hänellä on oikeus hakemuksesta saada takaisin kivihiilestä liikaa suoritettu valmistevero palautuksena.

(2—3 mom. kuten hallituksen esityksessä 225/1996 vp 14 §:n 2—3 mom.)

Polttoturvet

14 §

Se, joka käyttää polttoturvetta sähkön ja lämmön tuottamiseen enemmän kuin 25 000 megawattituntia kalenterivuodessa, on velvollinen suorittamaan koko käyttämästään polttoturvetmäärästä valmisteveroa verotaulukon mukaisesti.

15 §

Vero määrätään polttoturpeesta kultakin verokaudelta sinä päivänä voimassa olevien säännösten mukaan, jona polttoturpe on käytetty 14 §:ssä mainittuun tarkoitukseen. Verokautena pidetään kalenterikuukautta.

16 §

Edellä 14 §:ssä tarkoitettun käyttäjän on tehtävä käyttöpaikan piiritullikamarille kirjallinen ilmoitus verovelvolliseksi rekisteröitymistä varten.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä 225/1996 vp 17 §:n 2 ja 3 mom.)

17 §

Verotuksen toimittaa se piiritullikamari, jonka alueella 14 §:ssä tarkoitettun polttoaineen käyttö tapahtuu.

18 §

Verovelvollisen on pidettävä valmisteverotusta varten sellaista kirjanpitoa, josta käy selville 14 §:ssä tarkoitettujen tuotteiden käyttö ja varaston määrä sekä muut valmisteveron määrittämisestä ja verotuksen valvontaa varten tarvittavat tiedot.

Maakaasu

19 §

(Kuten hallituksen esityksessä 225/1996 vp 20 §)

20 §

Valmisteverotonta ja huoltovarmuusmaksutonta on

1) maakaasu, joka käytetään teollisessa tuotannossa raaka-aineena tai apuaineena taikka välittömästi ensikäytössä tavaran valmistuksessa;

2) maakaasu, joka käytetään energialähteenä öljynjalostusprosessissa.

21 §

(Kuten hallituksen esityksessä 225/1996 vp 22 §)

Erinäiset säännökset

22 §

Siltä osin kuin tässä laissa ei toisin säädetä, sähkön, kivihiilen ja polttoturpeen (poist.) valmisteveronverovelvollisuudesta samoin kuin

verovelvollisia koskevista luvista ja vakuuksista, tuotteiden veronalaisuudesta, yhteisön ulkopuolelta tuotavien tuotteiden verottamisesta, veron määrittämisen ajankohdasta, verotettavista määristä, verottomaan varastoon palautetuista tuotteista, veroilmoituksen antamisesta, veron määrittämisestä, suorittamisesta ja maksuunpanosta, muutoksenhausta, veron palauttamisesta, verovelvollisen kirjanpitovelvollisuudesta, tarkastuksesta ja tietojenantovelvollisuudesta sekä muutoinkin on soveltuvin osin voimassa, mitä valmisteverotuslaissa tai sen nojalla säädetään tai määrätään.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä 225/1996 vp 24 §:n 2 mom.)

Mitä 1 momentissa säädetään sähkön ja kivihiilen sekä 23 §:ssä maakaasun valmisteverotuksesta, koskee vastaavasti myös sähköstä ja edellä mainituista polttoaineista kannettavaa huoltovarmuusmaksua.

23 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä 225/1996 vp 24 §:n 1 mom.)

Milloin 19 §:n 2 kohdassa tarkoitettu verovelvollinen on velvollinen suorittamaan veroa maakaasusta, tai milloin on kysymys 21 §:ssä tarkoitettusta tai muusta veron palauttamisesta, maakaasun valmisteverotukseen ja veronpalautukseen sovelletaan, mitä valmisteverotuslaissa tai sen nojalla säädetään tai määrätään.

24—26 §

(Kuten hallituksen esityksessä 225/1996 vp 25—27 §)

Siirtymäsäännökset

27 §

Niiden, joilla kumotun lain nojalla on ollut oikeus toimia valtuutettuna varastonpitäjänä, rekisteröitynä elinkeinonharjoittajana tai jotka ovat tehneet tullilaitokselle polttoturpeen (poist.) käyttöä koskevan rekisteri-ilmoituksen, ei tämän lain nojalla tarvitse hakea uudelleen sanottua lupaa tai rekisteröityä uudelleen.

Tätä lakia sovelletaan myös sellaiseen verotaulukon tuoteryhmään 5 kuuluvaan tuotteeseen, joka 15 päivänä marraskuuta 1996 tai sen jälkeen, mutta ennen tämän lain voimaantuloa, on otettu vastaan Suomessa tai luovutettu vapaaseen liikkeeseen Suomessa ja joka tämän lain voimaantulon jälkeen otetaan käytettäväksi polttoaineena, jos tuotteesta tämän lain nojalla ei

ole suoritettu valmisteveroa ja huoltovarmuusmaksua. Verovelvollinen on tällöin tuotteen käyttäjä, jolle vero määrätään kultakin verokautena pidettävältä kalenterikuukaudelta niistä tuotteista, jotka verokauden aikana on käytetty (*poist.*). Verovelvollisen on tehtävä veroilmoitus käyttöpaikan piiritullikamarille siten, kuin valmisteverotuslain 22 §:n 1 momentissa sääde-

tään. Vero on suoritettava valmisteverotuslain 35 §:n 1 momentissa säädettyssä ajassa. Verovelvollisella on oikeus vähentää tuotteesta verotaulukon mukaan suoritettavasta valmisteverosta tuotteesta jo suoritettu valmistevero.

(Hallituksen esitys 225/1996 vp 28 §:n 3 mom. *poist.*)

VEROTAULUKKO

	Tuote-ryhmä	Perus-vero	Lisä-vero	Huolto-varmuus-maksu
Sähkön kulutus p/kWh	1	0,5		0,075
Sähkön tuotanto p/kWh				
— ydinvoimalla tuotettu	2	1,6	0,9	
— vesivoimalla tuotettu	3	1,2	0,4	
— maahan Euroopan yhteisön ulkopuolelta tuotu	4	1,8	0,4	
Kivihiili, kivihiilibriketit, kivihiilestä valmistetut				
kiinteät polttoaineet; ruskohiili mk/t	5		121,9	7
Polttoturvet mk/MWh	6		3,7	
Maakaasu, kaasumainen				
p/nm ³	7		11,8*	0,5

* Maakaasusta 1.1.1997—31.12.1999 välisenä aikana suoritettavaa veroa alennetaan 50 prosentilla.

Olavi Ala-Nissilä /kesk
Hannu Kemppainen /kesk
Bjarne Kallis /skl

Jukka Vihriälä /kesk
Markku Vuorensola /kesk

Markku Koski /kesk
Maria Kaisa Aula /kesk
Mauri Pekkarinen /kesk

YMPÄRISTÖVALIOKUNTA*Liite*

Lausunto 6/1996 vp
Hallituksen esitys 225/1996 vp
Lakialoite 69/1996 vp

Valtiovarainvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 20 päivänä marraskuuta 1996 hallituksen esityksen 225/1996 vp sekä ed. Hassin ym. lakialoitteen 69/1996 vp valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että ympäristövaliokunnan on annettava asioista lausuntonsa valtiovarainvaliokunnalle. Ympäristövaliokunta on käsitellyt mainitut asiat yhdessä.

Asioiden johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina ympäristöministeri Pekka Haavisto, kauppa- ja teollisuusministeri Antti Kalliomäki, finanssineuvos Gustav Teir valtiovarainministeriöstä, ylijohtaja Markku Nurmi ja ympäristöneuvos Sauli Rouhinen ympäristöministeriöstä, ylitarkastaja Annukka Lehtonen kauppa- ja teollisuusministeriöstä, projektipäällikkö Raija Pikku-Pyhältö Teknologian kehittämiskeskuksesta, toimitusjohtaja Heikki Koivisto Suomen Kaukolämpö ry:stä, toimitusjohtaja Tuomo Saarni Maakaasuyhdistyksestä, strategiasuunnittelupäällikkö Seppo Nurminen Gasum Oy:stä, konsultti Esa Holttinen Suomen Tuulivoimayhdistyksestä, sektoripäällikkö Hannu Helminen ja tutkimuspäällikkö Pekka Järvinen Imatran Voima Oy:stä, toimistopäällikkö Ilkka Mikkola Teollisuuden Voima Oy:stä, toimialajohtaja Sepo Sankiaho Vapo Oy:stä, toimitusjohtaja Tapani Kurkela Oulun energialaitoksesta, tekniikan lisensiaatti Asko Vuorinen Wärtsilä Diesel Oy:stä ja tutkija Jarmo Vehmas Tampereen yliopistosta.

Hallituksen esitys ja lakialoite

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta sekä muutettavaksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annettua lakia. Samalla eräiden energialähteiden valmisteverosta annettu laki kumottaisiin. Esityksessä muutettaisiin energiatoimintajärjestelmää siten, että sähkön energialähteiden verottamisesta luovuttaisiin ja siirryttäisiin

lopputuotteen eli sähkön verottamiseen. Lämmön tuotannon polttoaineista kannettaisiin edelleen veroa.

Sähkön tuotannon polttoaineet vapautettaisiin verosta. Sähkövero olisi valmisteverotyyppinen vero, joka porrastettaisiin alempaan ja korkeampaan veroluokkaan.

Sähköveron verovelvollisena olisi pääsääntöisesti verkonhaltija sekä lisäksi voimalaitos tuotamastaan, omaan tai toisen käyttöön tulevasta sähköstä silloin, kun sitä ei siirretä verkkoon. Pienimuotoiselle voimantuotannolle myönnettäisiin veroa vastaava tuki kolmen vuoden ajaksi lain voimaantulosta.

Lämmön tuotannon polttoaineiden energiasällön mukaan määräytyvästä energiaosuudesta luovuttaisiin ja siirryttäisiin määräämään vero pelkästään energialähteen hiilisisällön perusteella. Maakaasulle myönnettyä 50 prosentin veron alennusta jatkettaisiin nykyisen lain mukaisesti vuoden 1997 loppuun. Turpeesta kannettaisiin veroa, jonka perusteena olisi 11 markkaa hiilidioksiditonnilta.

Kevyen ja raskaan polttoöljyn hiilidioksidiosuutta korotettaisiin kuten muidenkin polttoaineiden. Raskaalta polttoöljyltä poistettaisiin perusvero teollisuuden verorasitteen nousun rajoittamiseksi. Liikennepolttoaineiden verotusta muutettaisiin siten, että edellä mainittu hiilidioksidiosuus otettaisiin huomioon lisäveron määrässä. Yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa lämmöntuotannon polttoaineita verotettaisiin kuten erillisessä lämpökeskuksessa 95 prosentin hyötysuhteella. Huoltovarmuusmaksu laajennettaisiin koskemaan nestemäisten polttoaineiden lisäksi myös sähköä, kivihiiltä ja maakaasua.

Esitys liittyy valtion vuoden 1997 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 1997 alusta.

Lakialoitteen perusajatus on korottaa energiaveroa budjettiriihessä sovitulla määrällä säilyttäen energian verotuksen rakenne pääasiassa nykyisellään. Nykyiseen energiaveron rakenteeseen ehdotetaan joitakin muutoksia.

Valiokunnan kannanotot

Ympäristövaliokunta huomauttaa, että eduskunnalle samoin kuin tämän seurauksena valiokunnalle esityksen käsittelyyn varattu aika on ollut poikkeuksellisen lyhyt. Valiokunnalle on jäänyt liian vähäiset mahdollisuudet riittävään asiantuntijakuulemiseen ja asian perusteelliseen käsittelyyn. Ympäristövaliokunta ei pidä menetelyä hyvän lainsäädäntötavan mukaisena.

Valiokunnan mielestä hallituksen esityksessä energiaverotusta ei ole riittävästi käsitelty ympäristöohjauksen näkökulmasta. Tämä saattaa merkitä sitä, että hiilidioksidipäästöt lisääntyvät.

Lainsäädännön uudistamistarpeen on aiheuttanut erityisesti tuontisähkön verotukseen liittyvät juridiset ongelmat. Koska tuontisähkön vero saattaa olla kansallista veroa korkeampi, tulee Suomessa ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen (Rooman sopimus) 95 artiklan säännökset. Euroopan yhteisöjen komissio on pyytänyt Suomelta asiasta selvitystä. Lisäksi Suomen sähköverotusta koskeva järjestelmä on esillä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimissa.

Nykyinen järjestelmä aiheuttaisi tulevaisuudessa ongelmia pohjoismaisen sähköpörssin toiminnassa, koska verottajan on vaikea selvittää verovelvollista. Sähköviennissä nykyinen järjestelmä aiheuttaa epätasaista verovelvollisten ja sähköviejien kohtelua, koska vain osaan sähkövientiä voidaan soveltaa verottomuutta.

Valiokunnan käsityksen mukaan energiaverotuksella tulee ohjata sekä energiantuotantoa että -kulutusta ympäristöystävällisempään suuntaan. Sekä tuottajien että kuluttajien kannalta tämä edellyttää riittävän pitkäaikaista linjausta lähivuosien toimenpiteistä energiasektorilla. Vapaassa kilpailutilanteessa energiantuottajat tekevät valintansa taloudellisilla perusteilla. Siksi valtiovallan on huolehdittava siitä, että energiantuotannossa voidaan pitkällä aikavälillä valita ympäristön kannalta kestävä vaihtoehto.

Fossiilista polttoaineista maakaasu on vähiten ympäristöä kuormittava. Maakaasun käytön hiilidioksidipäästöt ovat 53 g MJ:a (megajoule) kohden kivihiilen vastaavien ollessa 93 g MJ:a (megajoule) kohden. Valiokunta toteaa, että

Suomen tulisi edistää pohjoismaisen kaasuverkoston kehittämistä osana eurooppalaisen kaasuverkoston rakentamista. Maakaasun käytölle olisi luotava edellytyksiä myös kotimaisin toimenpitein kehittämällä erityisesti Länsi-Suomen maakaasuputkistoa.

Maakaasumarkkinoiden kehittämiseksi maakaasun tulisi olla myös hinnaltaan kilpailukykyinen. Maamme voimalaitos- ja jakeluputki-investoinnit ovat perustuneet käsitykseen, että tuontihintavähennyskäytäntö jatkuu vuoden 2001 loppuun. Suomen liittyttyä EU:n jäseneksi käytäntö oli poistettava ja sitä kompensoitiin vuoden 1997 loppuun jatkuvalla maakaasun 50 prosentin alennuksella energiaverosta.

Valiokunta on huolissaan siitä, että energiaratkaisuilla vaarannetaan maakaasuverkoston laajentamista. Valiokunta katsoo, että maakaasun kilpailukykyä ei tule heikentää, vaan alennuskäytäntöä on jatkettava.

Ympäristövaliokunta toteaa, että sähköntuotannon merkittävimmät päästövaikutukset tulevat polttoainevalintojen kautta. Lyhyelläkin aikavälillä polttoainetta voidaan vaihtaa ja muuttaa voimalaitosten järjestelyjä. Polttoaineeksi voidaan vaihtaa vähemmän ympäristöä kuormittava raaka-aine. Pienten kaukolämpölaitosten osalta turpeen verottoman käytön alarajaa esitetään pudotettavaksi.

Valiokunnan mielestä hallituksen tulee seurata tehtävien energiaratkaisujen vaikutuksia ja on pyrittävä edistämään puun käyttöä myös suuremmissa lämpövoimayksiköissä hintakehityksen ja vähäisempien ympäristöhaittojen vuoksi. Puun lisäkäytöllä voidaan vähentää työllisyyshaittoja.

Kotimaisen energian kilpailukyky on turvattava veroratkaisulla. Turve on kotimaisen bioenergian merkittävä peruspolttoaine, joka antaa mahdollisuuden lisätä puun, ruokohelpin ym. käyttöä, jotka voivat pitkällä aikavälillä korvata turpeenkäyttöä. Näin turvataan työpaikat kotimaisen energian tuotannossa.

Asiantuntijoiden käsityksen mukaan energiateknologian osaaminen Suomessa on kansainvälisesti korkeatasoista. Uusi energiaverotus tulee todennäköisesti vaikuttamaan käytettäviin energiantuotanto- ja polttoainevaihtoehtoihin tulevaisuudessa ja tätä kautta myös siihen, mihin teknologian kehittäminen tulee kansallisesti jatkossa painottumaan. Ympäristöä säästävällä teknologialla on kasvavat kansainväliset markkinat ja suomalaiset ovat tähän asti menestyneet viennissä hyvin.

Ympäristövaliokunta toteaa, että energiaratkaisujen tulee tukea ympäristö- ja energiateknologista osaamista, jolla on vientiä ja vientipotentiaalia. Uudella teknologialla tuotetulla energialla, erityisesti tuuli- ja aurinkoenergialla, on tulevaisuudessa yhä suurempi globaalinen merkitys. Ne voivat olla myös Suomessa varteenotettavia energiavaihtoehtoja syrjäisten ja haja-asutusalueiden energiahuollossa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan yhdistettyjen sähköä ja lämpöä tuottavien voimalaitosten osalta kysymykset energiaverotuksesta ovat vielä lopullisesti ratkaisematta. Yhdistetyt voimalaitokset ovat energiataloudellisesti tehokkaita ja ympäristöpäästöiltään hyviä vaihtoehtoja. Yhteistuotannon energiaverotuksen osalta on kauppa- ja teollisuusministeriössä käynnistetty selvitystyö. Ympäristövaliokunta pitää välttämättömänä, että asianomaiset selvitykset tehdään kiireellisesti tavoitteena, että yhdistetty tuotanto voi edelleen toimia kannattavasti. Valiokunnan mielestä pienten voimalaitosten tukea on jatkettava ja tuen tulisi myös koskea uusia pienvoimalaitoksia.

Kansainväliset sopimukset ja velvoitteet, muun muassa Rooman sopimuksen säännökset, rajoittavat valtion tukien käyttöä talouspolitiikan välineenä. Tukea on kuitenkin sallittu energiaa säästäviin sekä uusiutuviin energialähteisiin kohdistuviin toimenpiteisiin. Suomen kansallisilla energiaveroratkaisulla tulisi tukea kotimaisen energiantuotannon kilpailukykyä. Valiokunnan käsityksen mukaan Suomen tulee EU-jäsenenä aktiivisesti pyrkiä vaikuttamaan ympäristöä säästävän energiapolitiikan ja energiaverotuksen

käyttöön ottamiseksi Euroopassa. Ympäristövaliokunta katsoo, että ympäristöohjaava vero säilytetään myös sähkön erillistuotannossa.

Hyväksyessään esityksen eduskunnalle energiaverotusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi valtioneuvosto merkitsi pöytäkirjaan seuraavan lausuman: ”Hallitus katsoo, että Rion sopimus velvoittaa allekirjoittajamaita vähentämään hiilidioksidipäästöjään. Verotus on keskeinen ympäristöpoliittinen ohjauskeino. Hallitus katsoo, että kotimaisten polttoaineiden, erityisesti puun käyttöä energialähteenä edistetään keinoilla, jotka ottavat huomioon työllisyys- ja ympäristönäkökohdat. Hallitus selvittää, miten hiilidioksidipäästöjä voitaisiin edelleen vähentää myös verotuksen keinoin.” Valiokunta kiirehtii valtioneuvoston esittämien periaatteiden toteuttamista.

Ympäristövaliokunta vielä huomauttaa, että energia- ja ympäristöpolitiikassa tarvitaan pitkäjännitteisyyttä ja vakautta. Valiokunta pitää tarpeellisena, että valtioneuvosto esittää selvityksen pitkällä aikavälillä toteutettavasta energia- ja ympäristöpolitiikasta.

Lakialoitteen 69/1996 vp osalta valiokunta toteaa, että valtiovarainvaliokunnan tulisi aloitetta käsiteltäessä huomioida Euroopan unionin säädösten vaatimukset, Pohjoismaiden sähkömarkkinoiden toimivuus ja verotekniset ongelmat.

Edellä esitetyn perusteella ympäristövaliokunta esittää kunnioittavasti,

että valtiovarainvaliokunta asiaa käsitellessään ottaa huomioon mitä tässä lausunnossa on esitetty.

Helsingissä 28 päivänä marraskuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Pentti Tiusa-
nen /vas, varapuheenjohtaja Markku Koski
/kesk, jäsenet Janina Andersson /vihr, Klaus
Hellberg /sd, Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk,
Ilkka Joenpalo /sd, Tarja Kautto /sd, Mari Kivi-

niemi /kesk, Riitta Korhonen /kok, Suvi Lindén
/kok, Eila Rimmi /vas, Sakari Smeds /skl, Hannu
Takkula /kesk, Helena Vartiainen /sd, Pia Viita-
nen /sd, Ulla-Maj Wideroos /r sekä varajäsen
Seppo Kanerva /kok.

Eriävä mielipide**I**

Valiokunta lisäsi äänestystuloksella 8—8 kapaleeseen 19 seuraavaa: "Ympäristövaliokunta katsoo, että ympäristöohjaava vero tulee säilyttää myös sähkön erillistuotannossa."

Katsomme, että lausuma on ristiriidassa valiokunnan tekemän seuraavan kannanoton kanssa: "Lainsäädännön uudistamistarpeen on aiheuttanut erityisesti tuontisähkön verotukseen

liittyvät juridiset ongelmat. Koska tuontisähkön vero saattaa olla kansallista veroa korkeampi, tulee Suomen ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen (Rooman sopimus) 95 artiklan säännökset. Euroopan yhteisöjen komissio on pyytänyt Suomelta asiasta selvitystä. Lisäksi sähköverotusta koskeva järjestelmä on esillä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa."

Helsingissä 28 päivänä marraskuuta 1996

Tarja Kautto /sd
Riitta Korhonen /kok

Ilkka Joenpalo /sd
Helena Vartiainen /sd
Suvi Lindén /kok

II

Valiokunnan enemmistön hyväksymä kappaleen 19 viimeinen lause on muotoiltu siten, että se voidaan ymmärtää tarkoittavan sitä, että hallituksen esitys jo sisältää ympäristöohjaavan veron myös sähkön erillistuotannossa. Tämä ei mielestäni pidä paikkaansa.

Mielestäni valiokunnan olisi pitänyt muotoilla lause selvemmin. Hallituksen esitystä tulisi korjata niin, että ympäristöohjaava vero säilyisi myös sähkön erillistuotannossa.

Helsingissä 28 päivänä marraskuuta 1996

Ulla-Maj Wideroos /r

